

CLAIM PARTICIPANTS

ZWARTBOEK

Were you told the whole truth when sold an Interest Rate Swap...?

If not, now is the time for you to make your claim

RENTE- SWAPS

1. Financiële nood onder 17.600 MKB-ondernemers met een rentewap is urgenter en groter dan ooit. Slachtoffers gaan dag in dag uit gebukt onder rentebetalingen en opslagen.
2. Schade aan de Nederlandse economie veroorzaakt door laakbaar gedrag banken blijkt 22 miljard euro.
3. Banken hebben zich bij verkoop van rentewap-contracten massaal schuldig gemaakt aan *misselling* (provisiejacht voor eigen gewin), misleiding, dwaling, plundering en ondernemers zijn blootgesteld aan een kansspel.
4. Banken verzaakten massaal hun zorg- en informatieplicht.
5. Gedupeerde ondernemers worden blootgesteld aan zware morele druk van huisbankiers. Banken pogen schade te beperken door gedupeerden akkoord te laten gaan zonder de inhoud van de advisering aan de orde te stellen.
6. Herstel fouten Autoriteit Financiële Markten zorgen voor onnodige tijdverspilling.
7. Urgentie uitbetaling schade aan de betrokken ondernemers anders zullen faillissementen volgen.

Wij vragen met klem:

**Tweede Kamer en minister Dijsselbloem
(Financiën) kom in actie!**

**Wij verzoeken u om hoorzitting te houden
over het renteswap-debacle in de aanloop
naar een parlementair onderzoek.**

NAAR DE SLACHTBANK

RENTESWAPS GIFPIL

Vanaf 2005 onstond de ellende voor de ondernemers: het bankenakkoord Basel II wierp zijn schaduw vooruit voor het Nederlandse MKB. Vanwege Basel II is het kapitaalbeslag van een bank voor leningen met een vaste rente hoger dan voor leningen met een variabele rente. Als gevolg daarvan werden vastrentende leningen voor de Nederlandse banken minder winstgevend dan variabelrentende leningen. Dat is de reden dat banken vanaf 2005 voornamelijk variabelrentende leningen aanboden. Om het risico van rentestijging in te dekken eisten de banken van hun klanten dat zij het renterisico zouden afdekken. Zij stelden daarom als voorwaarde voor de kredietverlening het afsluiten van een rentederivaat: de renteswap.

Door de commerciële keuze van de banken, in hun eigen belang, voor variabelrentende leningen, werd het MKB opgescheept met de omstreden rentederivaten. Dat bleek een gifpil te zijn.

DE BANK PROFITEERT

Voor de afdekking van het renterisico komt een aantal verschillende rentederivaten in aanmerking. Onder deze mogelijkheden bevinden zich **a) de renteswap** en **b) de rentecap**. Beide producten begrenzen een stijging van de Euribor-rente naar boven. In geval van een rentedaling profiteert bij een renteswap echter alleen de bank. Bij een rentecap gebeurt juist het omgekeerde: de ondernemer profiteert van een rentedaling, en niet de bank.

ZORG- EN INFORMATIEPLICHT NIET NAGEKOMEN

Alle Nederlandse banken, maar voornamelijk Rabobank, ABN AMRO en ING Bank, hebben vanaf 2005 de renteswaps gepusht, juist om uitsluitend voor zichzelf het profijt van een rentedaling te effectueren, in harde cash in hun eigen kas. Om dit te bereiken, hebben de banken aan hun klanten **nooit** de volledige scenario's van een renteswap en een rentecap gepresenteerd. De banken hadden namelijk in uitgewerkte en begrijpelijke scenario's de renteswap en de rentecap met elkaar moeten vergelijken, bij een stijgende rente en bij een dalende rente.

SPRAKE VAN MISLEIDING

Banken hebben, in plaats daarvan, hun klanten tot het afsluiten van een renteswap gemanipuleerd, door over het alternatief rentecap geen of zo weinig mogelijk informatie te verschaffen en de renteswap aan te bevelen als het enige product dat geschikt was voor de klant. Als de banken het belang van hun klanten op de eerste plaats hadden gezet, hadden de banken nooit renteswaps met de MKB-ondernemingen afgesloten.

De MKB ondernemingen hadden juist behoefte aan een rentecap, omdat alleen dit product, zowel bij stijgende als bij dalende rente, in hun belang was.

ONDERNEMER PROOI PROVISIEJAGERS: MISSELLING

Bij een stijgende Euribor-rente is er voor banken geen verschil tussen een renteswap en een rentecap, zij moeten namelijk boven het afgesproken niveau altijd betalen. Bij een dalende Euribor-rente werken de twee producten echter juist verschillend.

Bij de **renteswap** betaalt de ondernemer altijd het verschil tussen de hogere swaprente en de lagere Euribor-rente aan de bank en profiteert de bank dus van het dalen van die rente.

Bij een **rentecap** betaalt de ondernemer alleen maar de Euribor-rente, als die lager is dan de afgesproken bovengrens (de cap) en dus niet het verschil tussen de swaprente en de Euribor. Niet de bank, maar de ondernemer profiteert dan van de rentedaling.

Van belang is dat de bank, bij een renteswap, altijd slechts de (lagere) Euribor-rente aan de ondernemer betaalt, en dat die meteen gebruikt wordt om de Euribor-rente op de lening te betalen, die met de renteswap gecombineerd is. Als de Euribor-rente daalt onder het niveau van de cap, werkt de rentecap niet en betaalt de ondernemer alleen maar de lagere Euribor-rente onder de geldlening.

De banken schoten meer dan te kort in de **zorg- en informatieplicht**. Het was een ongezonde en onacceptabele jacht op provisies en opdrachten van de accountmanagers om zoveel mogelijk rentewaps af te sluiten. Dat heet in vaktermen: *misselling*.

Georganiseerd door de banken en uitgevoerd door verkopers, waarbij de risico's bewust buiten beeld zijn gehouden voor de klanten.

MINISTER DIJSSELBLOEM: WEG MET PERVERSE PRIKKELS

Tijdens de Internationale Conferentie van De Nederlandsche Bank (24-09-2015) in Amsterdam stelde minister Dijsselbloem (Financiën) dat het morele kompas van de Nederlandse banken is gereset na eerdere schandalen. Dat was nodig om het vertrouwen te herstellen.

Dijsselbloem wees erop dat de financiële crisis heeft duidelijk gemaakt dat het beloningsbeleid van de banken geleid heeft tot perverse prikkels voor de bankiers. Die konden hun salaris door variabele bonussen en/of provisie verdubbelen en kregen daardoor een belang om zo veel mogelijk financiële producten te adviseren en af te sluiten. Dijsselbloem gebruikte in die context ook het begrip *misselling*. Hij was verheugd dat er Europese regelgeving bestaat om deze uitwas te beteugelen, maar wees erop dat we in Nederland verder gegaan zijn dan in de Europese context. Die Nederlandse maatregelen reduceren de perverse prikkels drastisch en plaatsen de klanten terug in het centrum van de aandacht van de banken. Aldus Dijsselbloem.

Vertaald naar het Nederlandse MKB betekent dit dat aan een schadevergoeding wegens het afsluiten van rentewaps niet valt te ontkomen. De geschiedenis heeft zich herhaald.

SCHADE AAN DE ECONOMIE: 22 MILJARD EURO

Het gevolg van het afsluiten van de rentewaps door de Nederlandse banken is geweest dat, toen de Euribor vanaf november 2008 ging dalen, de banken het MKB geplunderd hebben, iedere keer (maandelijks of driemaandelijks) dat de rente gefixeerd werd. Op basis van een nieuwsbericht van de AFM van 28 mei 2014 is een schatting mogelijk van het geld dat op die manier aan het Nederlandse MKB onttrokken is. Dat geld had in de MKB-ondernemingen kunnen blijven, maar is naar de banken gegaan, veroorzaakt door de rentewaps. Met rentecaps zou dat *niet* gebeurd zijn.

Deskundige Ebel Magnin in zijn analyse over het rentewapdrama (Zie bijlage):

„Aan de motor van de Nederlandse economie is dus een bedrag van zo'n € 16,6 miljard door de banken onttrokken, geld dat niet binnen het MKB kon worden ingezet en aldus niet kon renderen. Als we aannemen dat de gemiddelde vermogenskostenvoet van het gehele MKB zo'n 7,5% bedraagt, dan is er een gemist rendement van € 1,2 miljard per ultimo 1 april 2014. Daarmee komt de totale onttrekking door de banken tot die datum uit op € 17,8 miljard.”

„Echter, 1 april 2014 is slechts een peildatum en sedertdien zijn we alweer 7 kwartalen verder. Tot en met 31 december 2015 is er nog een additioneel bedrag onttrokken van € 4,0 miljard onder de rentewaps en een additioneel gemist rendement van zo'n € 0,3 miljard. Daarmee komt de totale schade per ultimo 2015 uit op € 22,1 miljard. Bij dit bedrag zou nog opgeteld moeten worden de onttrekkingen en gemist rendement als gevolg van de nog lopende rentewaps.”

Rekening houdend met een bescheiden rendement loopt de totale schade die de banken gedurende de laatste tien jaar hebben aangericht aan de Nederlandse economie op tot ruim 22 miljard euro. (1)

MORELE DRUK BANKEN

Door de juridische, politieke en maatschappelijke urgentie oefenen de betrokken banken momenteel ongezonde druk uit op ondernemers om zich te confirmeren met de bestaande renteswapcontracten. De AFM heeft in 2014 de banken opgeroepen om zelf herbeoordelingen uit te voeren van de renteswap-dossiers van hun MKB-klienten. In de loop van 2015 hebben de banken de resultaten aan hun klienten voorgelegd, daarover een gesprek gevoerd en die gesprekken eenzijdig bevestigd.

Dat hele aldus opgezette traject is één grote misleidingsoperatie. Het doel van de banken is om, zonder uit te leggen dat en waarom de rentewaps niet hadden mogen worden afgesloten, de ondernemers, in ieder geval stilzwijgend, achteraf te laten erkennen dat zij begrepen hebben hoe rentewaps in elkaar zitten en dat zij ermee hebben ingestemd dat er bij de renteswap die in concreto is afgesloten, sprake is van een passende situatie.

Uit publicatie van het AD (08-01: MKB: Rabo zet ons onder druk) blijkt dat deze bank ondernemers probeert te bewegen alsnog te tekenen voor de gang van zaken. Dit past in dezelfde berichten dat veel ondernemers met handen en voeten zijn gebonden aan hun bank en niet durven te ageren vanwege de consequenties.

Een ongezonde en ongewenste situatie binnen een volwassen verhouding tussen banken en ondernemers.

TIJD VOOR ACTIE:

- 1. Claim Participants** roept minister Dijsselbloem (Financiën) en de Tweede Kamer op om zo snel mogelijk in **actie** te komen.
- Het water staat **gedupeerde ondernemers** tot aan de lippen.
- Om te komen tot schadevergoeding is **onderzoek** naar de gang van zaken rond de Swap-contracten noodzakelijk. Wij verzoeken u om een **parlementaire hoorzitting** te organiseren over de rentewaps met de betrokken relevante partijen.
- Doel moet zijn: toetsing van de handelwijze van de banken en vaststelling dat er sprake is van **generieke schade** bij de betrokken ondernemers.
- De **fouten bij het AFM** zorgen voor onnodige vertraging met alle gevolgen van dien voor de financiële positie van de ondernemers.
- Bovendien is door de handelwijze de **reputatie van de toezichthouder ernstig geschaad**.

● INTERVIEW

MARLIES & PETER NOUWEN, varkenhouders**„De bank heeft ons foutief voorgelicht...”**

„Momenteel hebben we 2800 vleesvarkens. in het verleden hebben we ook zeugen erbij gehad. Akkerbouw, 5 hectare aspersen, maar daar zij we allemaal mee gestopt. We richten ons vanaf 2008 helemaal op de varkenshouderij.”

„In 2007 werd besloten om een nieuwe stal te bouwen en de bank die adviseerde ons om een vaste rente te nemen. Maar wij wilden geen vaste rente, want we wilden een variabele lening. Vervolgens vertelden ze ons een verhaaltje dat ze een heel mooi product hadden, de naam heb ik waarschijnlijk wel 5 jaar niet uit kunnen spreken, maar ik weet nu dat het renteswap heet. Maar ze vertelden ons er een verhaal bij dat wij dachten de rente zou niet boven de 5,4 gaan en we zouden de voordelen hebben van de variabele lening.”

„In april 2008 sloeg het noodlot toe en kreeg Peter een herseninfarct. Toen is alles een beetje blijven liggen. Pas twee jaar later kwam ik erachter dat het een rentswap was en dat we rentederivaten hadden en dat we per maand een fiks bedrag betaalden en dat in vijf jaar tijd is opgelopen tot meer als twee ton schade.”

„Je mag menselijkheid en meedenken van een bank verwachten. Als klein Midden- en Kleinbedrijf hebben we niet de middelen en de mogelijkheden om steeds een jurist erbij te hebben als we een nieuwe financiering afsluiten. Ik heb gedacht dat het aan ons lag, maar ik ben er nu achter dat de bank ons foutief heeft voorgelicht. En ze pakken maar.”

De schade loopt op tot 22 miljard euro

door Ebel Magnin
(voormalig partner Loyens & Loeff)

Een goede vriend van mij, een Engelsman, gebruikt regelmatig de uitdrukking "*pilferage and rape*" als hij meent dat iemand zich ten koste van een ander verrijkt. Hij zegt dat, zoals het een Engelsman betaamt, met gevoel voor *understatement*.

Het woord *pilferage* betekent volgens de online Collins Dictionary "*the act or practice of stealing small quantities or articles*". Vrij vertaald komt deze betekenis neer op "*de daad of praktijk van het stelen van kleine hoeveelheden of artikelen*". Het woord "*rape*" betekent volgens hetzelfde woordenboek "*to plunder or despoil (a place) in war*". Vrij vertaald komt deze betekenis neer "*het plunderen in tijden van oorlog*".

Nu kunt u zich afvragen, wat moet ik met die tekst? Welnu, ik raad u aan verder te lezen.

Toen ik het rapport van september 2013 van de AFM onder ogen kreeg met de titel "*AFM Rapportage Rentederivaten*" en met de onder titel "*Dienstverlening aan semipublieke instellingen en het professionele MKB*" dacht ik, hè hè, eindelijk gaan we wat aan die renteswaps doen. Wat de AFM op dat moment nog niet door had, is dat de negatieve waarde – komt twee keer in het rapport voor – van een renteswap weliswaar een probleem kan vormen voor de desbetreffende MKB-ondernemer, maar dat het werkelijke probleem is gelegen in de maandelijkse of 3-maandelijkse onttrekking van geld aan de onderneming van de MKB-er onder de renteswap vanwege het dalende EURIBOR-tarief.

Met het rapport van februari 2014 met de titel "*Aanbevelingen Rentederivatendienstverlening*", met de ondertitel "*Voor een passende dienstverlening aan het niet-professionele MKB*", dacht ik: zo de AFM wordt nu eindelijk concreet. Echter, weliswaar noemt de AFM de negatieve waarde vijf keer, doch de AFM had nog steeds niet in de gaten dat dat niet het werkelijke probleem voor het MKB is.

Vervolgens brengt de AFM op 28 mei 2014 een nieuwsbericht uit waarin wordt gemeld dat er per 1 april 2014 in totaal 17.000 rentederivaten zijn afgesloten met het MKB en dat die derivaten het renterisico geheel of gedeeltelijke afdekken op de uitstaande leningen van in totaal € 26 miljard. Het merendeel van deze rentederivaten zijn renteswaps, volgende de AFM.

Voorts meldt het nieuwsbericht dat de waarde van deze derivaten € 2,7 miljard negatief is. Hierover schrijft de AFM het volgende:

"Het feit dat de actuele waarde van een derivaat negatief is, levert niet per definitie problemen op aangezien de waarde van een derivaat naar nul gaat met het verstrijken van de (loop)tijd. Een negatieve waarde van een derivaat kan wel een probleem veroorzaken bij tussentijdse extra aflossing of beëindiging van het onderliggende krediet en/of het derivaat. De gevolgen zijn dan

deels dezelfde als die van vroegtijdige beëindiging van een financiering met vaste rente en looptijd.”

Verder schrijft de AFM:

“De AFM vindt verder dat er snel zicht moet komen op de acute problemen bij die MKB ondernemingen die een derivaat hebben dat niet (langer) aansluit bij hun situatie. In deze gevallen kunnen MKB-ondernemingen financiële schade lijden, bijvoorbeeld wanneer het derivaat voortijdig beëindigd wordt of een hoger onderliggend bedrag afdekt dan de bijbehorende financiering (overhedges).”

Wederom heeft de AFM alleen het oog op de negatieve waarde van deze rentederivaten, indien deze voortijdig worden beëindigd dan wel in het geval de nominale waarde van het rentederivaat hoger is dan het obligo van de onderliggende lening.

Groot was mijn deceptie met de publicatie van het rapport van maart 2015 met de titel *“Rapportage rentederivatendienstverlening aan het MKB”* en met de ondertitel *“Toezicht op herbeoordelingen door banken van rentederivaten bij het niet-professionele MKB”*. Die deceptie was groot niet alleen vanwege het feit de banken nog niet ver waren opgeschoten met de herbeoordeling, doch ook vanwege het feit dat de AFM in voetnoot 2 het volgende meldt:

“Eind mei 2014 heeft de AFM bekend gemaakt dat er ‘ongeveer 17.000’ contracten uitstonden. Dat was gebaseerd op opgaven van zes Nederlandse banken per 1 april 2014. Met die ca. 17.000 derivaten dekten de ondernemingen op dat moment (gedeeltelijk) het renterisico af van financieringen met een totaalbedrag van €26 miljard. De totale marktwaarde van die derivaten was in april 2014 €2,7 miljard negatief. Wij hebben geen nieuwe uitvraag gedaan van het renterisico dat (gedeeltelijk) is afgedekt. Ook de actuele (negatieve) marktwaarde is niet opnieuw uitgevraagd. Wel hebben twee banken sindsdien een hoger aantal uitstaande derivaten per peildatum 1 april 2014 gerapporteerd.”

Wederom zag de AFM alleen de negatieve waarde van € 2,7 miljard van de rentederivaten blijkaar als het enige probleem. Dat tot 1 april 2014 reeds miljarden aan het MKB waren onttrokken onder de renteswaps stond de AFM nog steeds niet helder op het netvlies.

Op basis van het nieuwsbericht van 28 mei 2014 en het in de voetnoot gemelde aantal derivaten (17.000, wat achteraf 17.600 bleek te zijn) en het uitstaande bedrag aan leningen, zijnde € 26 miljard, had de AFM kunnen berekenen dat er per 1 april 2014 zo’n € 16,6 miljard aan geld aan het niet-professionele MKB was onttrokken. Die berekening is geen *rocket science* en kan relatief eenvoudig worden gemaakt.

Men neme het aantal derivaten en deelt die op het bedrag van de uitstaande leningen. Dit levert een gemiddelde nominale waarde per derivaat op van zo’n € 1,5 miljoen. Dit bedrag vermeldt de AFM ook in het nieuwsbericht van 28 mei 2015. Die derivaten zijn in de periode 2005 – 2009 voor het merendeel door de banken gesleten, zo blijkt uit voetnoot 7 van het rapport van februari 2014. Als we aannemen dat die 17.600 derivaten gedurende voormelde periode aan het MKB zijn verkocht, dan komt dat neer op 926 verkochte rentederivaten per kwartaal. Neem aan dat de

gemiddelde looptijd van ieder rentederivaat zo'n 7 jaar bedraagt, dat de leningen alle het 3-maands EURIBOR-tarief kennen en dat de vigerende swaptarieven voorhanden zijn, dan valt de rekensom te maken.

Aan de motor van de Nederlandse economie is dus een bedrag van zo'n € 16,6 miljard door de banken onttrokken, geld dat niet binnen het MKB kon worden ingezet en aldus niet kon renderen. Als we aannemen dat de gemiddelde vermogenskostenvoet van het gehele MKB zo'n 7,5% bedraagt, dan is er een gemist rendement van € 1,2 miljard per ultimo 1 april 2014. Daarmee komt de totale onttrekking door de banken tot die datum uit op € 17,8 miljard.

Echter, 1 april 2014 is slechts een peildatum en sedertdien zijn we alweer 7 kwartalen verder. Tot en met 31 december 2015 is er nog een additioneel bedrag onttrokken van € 4,0 miljard onder de rentewaps en een additioneel gemist rendement van zo'n € 0,3 miljard. Daarmee komt de totale schade per ultimo 2015 uit op € 22,1 miljard. Bij dit bedrag zou nog opgeteld moeten worden de onttrekkingen en gemist rendement als gevolg van de nog lopende rentewaps.

Dat noem ik eufemistisch en met een gevoel voor understatement: Pilferage and Rape.

Claim Participants wil eigen MKB-bank

Een bank voor ondernemers, door ondernemers. Dat is waar Claim Participants naar streeft. Die bank is meer dan ooit nodig, dat bewijst het renteswap-debacle.

Deze nieuwe bank neemt de belangen van ondernemers serieus. Een bank met transparante producten en betrouwbare adviezen. De nieuwe bank zal in ieder geval het betalingsverkeer gaan verzorgen en leningen verstrekken aan het MKB. Bovendien krijgen klanten automatisch invloed. Elke zes maanden worden er online vergaderingen georganiseerd. Voor de rest is alles nog open, want we willen deze bank gaan ontwikkelen samen met onze klanten.

We hebben een bestaande bank bereid gevonden om samen met ons een volledig nieuw bankconcept uit te werken. De vergunning hebben we dus al. Wat we nog niet hebben is het kapitaal. Claim Participants heeft daarvoor een plan bedacht. En dit plan kan alleen slagen als alle ondernemers in Nederland met een renteswap zich bij ons aansluiten.

Ons financieringsplan

Als de renteswapschade zaak gewonnen wordt, voor de rechter of via een schikking, zijn deelnemers verplicht om een vergoeding van 25% van het uitgekeerde bedrag te betalen aan Claim Participants. Ook deze schade zal echter verhaald worden op de banken.

We streven er dus naar om de schade van de ondernemer voor 100% vergoed te krijgen en aan de ondernemer uit te keren. Mocht dit lukken, dan krijgt de ondernemer de hele schade vergoed en betaalt hij dus helemaal niets. Het grootste deel van de vergoeding die Claim Participants ontvangt, wordt als kapitaal gestort in de nieuwe bank. Zo komt vermogen vrij om te starten en bereiken we ons doel: een eigen bank voor het MKB.

Steeds meer draagvlak voor het initiatief

Het initiatief voor een eigen bank is met enthousiasme ontvangen. Niet alleen door ondernemers die zich hebben aangemeld, maar ook door andere organisaties. Claim Participants is een samenwerking aangegaan met MKB Claim B.V. voor de juridische afwikkeling van de renteswapclaim. MKB Claim is samen met haar zusterbedrijven en meer dan 70 medewerkers de grootste massaclaims specialist van Nederland. MKB Nederland, Fedecom en Metaalunie vinden het een prachtig initiatief. Zelfs bij de AFM werd het idee warm ontvangen.

Initiatiefnemer Bert Mouthaan: „Met een eigen bank voor het MKB bieden we ondernemers met een renteswap een totaaloplossing. We helpen hen met het berekenen van de schade, we voeren de processen en we zorgen ervoor dat ze kunnen overstappen naar een bank die handelt in hun belang als het renteswap probleem is opgelost. Een algehele schikking zou het beste zijn wat het MKB kan overkomen. Wij kunnen zorgen voor de totale afwikkeling.”

Samen maken we het verschil

Bert Mouthaan heeft zelf ook de nadelen van een renteswap ondervonden en is dit initiatief gestart omdat hij van mening is dat het MKB een betere bank verdient. Door het grootste deel van de vergoeding te gebruiken als startkapitaal, is het mogelijk om die bank ook te realiseren. Een

bank die handelt in het belang van de klant en geen winst-optimalisatie nastreeft ten koste van hardwerkende ondernemers. Het is zijn droom dat we door de rechtszaken te winnen, de eigen bank voor het MKB kunnen financieren. En hoe meer benadeelden zich aansluiten, hoe groter de kans dat deze bank werkelijkheid wordt.

Woordvoerder:
Bert Mouthaan: 06-53113891